

Počátky (ARCHAI)

Myšlenka nejstarších filosofů, že lze mluvit o ARCHÉ jako o počátku všeho dalšího, stála v pozadí jejich tázání po ARCHÉ; je to také jeden z dokladů toho, že každá otázka zároveň něco tvrdí (před-pokládá a tím „pokládá“, „kladé“). Jestliže však všechno „jsoucí“ budeme chápat jako „vpravdě jsoucí“ a tím vnitřně sjednocené, nemůžeme jeho vlastní počátek klást někam mimo takové „jsoucí“, neboť pak bychom počátek vydělovali z toho, čeho je počátkem a co tak jako tak muselo někdy „začít“, tj. zahájit své událostné dění. (Tato věc nebyla dost vyjasněna, totiž zda můžeme za „počátek“ považovat něco, čím to další vlastně ani nezačíná, nýbrž proti čemu musí mít navíc ještě nějaký svou vlastní, „soukromý“ počátek. Když Anaximander říká, že ARCHÉ je to, z čeho všechno vzniká a do čeho (to) zase zaniká, je zřejmé, že tento „počátek“ chápe zároveň jako „konec“ všeho, zejména však, že ani jako počátek, ani jako konec není součástí toho, co vzniká a zaniká, nýbrž všemu vzniklému předchází a po zániku všeho nadále zůstává, aniž samo končí a zaniká.) Nechme tedy stranou ono chápání „počátku“ jako něčeho předcházejícího (a tedy vlastně vyděleného, odděleného), a zůstaňme u počátku, jímž počíná nějaký děj, tj. počátku, který už je součástí onoho děje (tedy události jako něčeho sjednoceného a tudíž sjednocujícího i ten počátek a zajisté také příslušný konec). V takovém případě se ovšem musíme tázat, odkud se takový počátek bere. To za prvé; ale zároveň tím připouštíme (a vlastně „klademe, tvrdíme), že takových počátků je mnoho, neboť i „událostných dění“ (vnitřně integrovaných) je mnoho. Připustíme-li proto základní myšlenku „události“ jako vnitřně sjednoceného (integrovaného) dění, tj. dění i vnějšně se vymezujícího proti ostatním (vnějším) událostem, musíme připustit s mnohostí událostí také mnohost počátků. A protože v tomto smyslu počátek sám nemůže mít nic, co by mu předcházelo, ale čeho by byl „následkem“ (neboť pak by to nebyl „počátek“), musíme dojít k závěru, že to, co eventuálně může „předcházet“ počátkům, nemůže a nesmí být nic „minulého“, tj. jim předcházejícího, nýbrž že to může „předcházet“ pouze s budoucností, tj. k oněm počátkům naopak přicházet.

(Písek, 061113-1.)

Bůh a dějiny / Dějiny a Bůh

Bůh, který se stal člověkem, už nikdy nemůže znovu být tím Bohem, který se ještě člověkem nestal. Inkarnací se s Bohem něco stalo; přesněji: něco se s ním děje – a stále děje ! Není to jednorázová záležitost. Bůh, který se stal člověkem, vstoupil do světa lidí, do lidského světa. A protože se to „stalo“ nikoli jako nějakou pouze myšlený model (tj. jako nějaký „vzorek“, jako mytický či mytologický „pravzor“), nýbrž v určitou dějinnou chvíli, znamená inkarnace boží vstup doprostřed dějin. Souhlasím se Slámou, že tu jsou ony „dva dějinně kontingentní útvary“, které „vybíhají do našich dní“, totiž Izrael a Církev. Jen bych to maličko relativizoval: *přínejmenším* tyto dva; nesmíme totiž zapomínat principálně důležitou okolnost, že Bůh je mocen Abrahamovi vzbudit „syny“ – a prapraprasyny – i z kamení, a to ne pouze z nějakého posvátného kamení! Jestliže nás Bůh ústy Deuteroizaiášovými oslovuje a vyzývá, abychom jej hledali tam, kde se děje něco nového, chápeme to jako návod k „rozpoznávání znamení časů“: Bůh je činný (tj.: je aktuálně přítomen) tam, kde se děje něco, na co nejsou žádné „vzorkovníky“ připraveny ani zařízeny. Ty momenty „kontingence“ jistě nesmíme omezovat na dějiny – vždyť i samy dějiny začaly nepochybně kontingentně! Kontingence jim proto musela předcházet! Už v mýtech a mytologiích bylo cosi, co poukazovalo jak ke kontingentnímu původu, tak ke kontingentnímu přesahu tam, kde už mýtus nestačil. Ale dějinnost je na kontingencích přímo založena; s pochopením kontingentních momentů

v dějinách je neodlučně spojena možnost chápání dějinného smyslu. To, co se ze skutečných, tj. živých dějin zachová jako tzv. „minulost“, může „žít“ (tj. být aktuálně přítomno) pouze díky novému a novému ožívování v aktuálních, živých přítomnostech. Bez takového ožívování to nemá žádnou jinou „skutečnost“ ani žádný jiný „význam“ než jako pouhý pozůstatek, pouhý relikv. A to znamená, vezmeme-li do vážně a se vši důsledností, že každé připomínání toho, co se už stalo, musí vždy vyústit ve výzvu a v pobídku, abychom se dnes a zde, hic et nunc, vystříhali toho, čeho se bylo záhodno vystříhat někdy tenkrát, a bychom také dnes očekávali, co očekávali nebo aspoň měli očekávat (kdyby nebyli bývali slepí) ti staří tehdy, o nichž si vyprávíme. Vyprávění, které chce pouze a jenom připomínat to, co se už stalo, nutně končí zkameněním, např. zatvrdnutím oněch vzorků a vzorkovníků, o nichž mluví Sláma. Žádný vzorkovník nikdy nemůže být - a ani nesmí být - „úplný“, neboť pak by se nutně stával překážkou nejen dějinnosti dějin samých, ale stavěl by se proti každé nové kontingenci ještě dříve, než se podaří rozpoznat, zda je k dobrému či ke zlému.

(Písek, 061117-1.)